

Dertiende Hoofdstuk.

Naar de stad terug.

„Ik wilde, dat jullie naar Rousselare gingt,” zei op zeke-
„Ikeren morgen boer Moerman tot de vrouwen. Men
zegt dat de Engelschen wat vooruit komen. En als 't waar
is, wordt het hier de vechtlinie . . . En wat dan!”

„Dan is 't voor jou ook gevaarlijk,” antwoordde tante
Emma.

„Een man alleen redt zich gemakkelijk. Maar gij met de
kinderen!”

„En jou alleen laten! . . .”

„Ja, vrouw, 't is oorlog. We zijn dan toch niet ver van
elkander. Ik kan maatregelen nemen om onze bezittingen
in veiligheid te brengen . . . Maar als ik in tijd van nood
me eerst om u moet bekommeren, zullen we wel alles achter
moeten laten. We hebben nu geleerd door de vlucht van
anderen. Laten we dus verstandig zijn!”

„Weggaan van onze hoeve . . .”

„Ja, 't is vreeselijk . . . Maar 't leven gaat toch voor
alles. Er zijn al burgers in 't oorlogsgewoel omgekomen . .

Ik zou nu maar niet langer talmen. Ga naar Rousselare bij
neef Talpe, die zal u in huis nemen. Ik kan je met de kar
wegbrengen.”

't Was een moeilijk besluit, en toch moest het genomen
worden.

„Denk eens, als de boerderij in de vechtlinie kwam en
de bommen hier ontploften, het dak, de muren verbrijzel-
den of brand stichtten! Ja, dan was 't vluchten te laat . . .”

Tante Emma haalde schreiend de noodige kleederen bij
elkander. Vrouw Moerman en tante Louise hielpen haar.
Groote pakken werden gemaakt.

„Ik zal ook een paar matrassen op de kar leggen, die
zullen goed te pas komen,” zei oom Emiel.

't Voertuig werd geladen. 't Was een heel vrachtje . . .
Een koe moest de kar trekken.

Toen 't op scheiden van haar huis aankwam, begon tante
Emma zeer hevig te weenen.

De boer zette zijn kinderen op de matrassen. Hij maakte
ook een plaatsje voor de vrouwen.

„Jan, je moet maar naast me stappen, 't is op de kar al
vol,” zei oom, die de koe mende.

In Vlaanderen gebruiken veel boeren koeien als trek-
dieren.

En nu op reis!

„Zal ik men huis nog ooit terugzien?” vroeg tante
Emma snikkend. „Ik ben er zoo gelukkig geweest. Wat kan
een mensch zijn geluk gauw omslaan!”

Schokkend reed de kar heen.

Op de dorpsplaats moest ze lang wachten. Er kwamen
weer auto's met gewonden aan.

„Och Heere, hoe wreed, hoe wreed!” zei vrouw Moer-
man. „Zie eens al die arme kerels . . . En mijn man is ook
in zoo'n oorlog!”

Allen keken nog eens naar het kerkhof, waar grootmoeder tusschen zooveel soldaten rustte.

't Kanongebulder rolde al maar door langs de lucht.

Eindelijk kon de familie de reis vervolgen.

Traag ging het naar Rousselare.

Jan dacht weer aan 't reisje in Juli . . . en aan Roozebeke's slagveld . . . 't Moest wel erger zijn nu dan vroeger.

Te Rousselare wemelde het van soldaten. Boer Moerman kwam voorbij het huisje van zijn broer. 't Was geheel uitgebrand.

Hij keek eens door de zwarte gaten, waar de ramen geweest waren.

„Niets gespaard,” zei hij tot zijn schoonzuster.

„Dus ben ik straatarm,” kloeg vrouw Moerman. „Ik bezit niets meer. Maar 't is niets, als Antoon maar terug komt.”

„'t Is erg,” zei tante Louise. „En ons huis, hoe zou 't daar mee zijn . . . ? We konden toch beter daar heengaan, als 't nog recht staat.”

„Ik heb daaraan wel gedacht,” hernam oom Emiel. „Maar dan is er geen man . . . en in dezen tijd?”

„Wie zou ons kwaad doen? We hebben toch burenen.”

„Vooruit, dan maar naar jou huis . . . Arme moeder, die het voor altijd verliet. En och, 't is wellicht 't beste zoo . . .”

Jans moeder keek nog eens om . . .

„Straatarm . . .” herhaalde ze. „En toch, als ik men man terug krijg, wat zal ik dan nog gelukkig zijn!”

Marietje en de beide andere kleinen, vonden het wel prettig op die kar. De kinderen kenden natuurlijk nog geen leed.

Het huis van tante Louise was onbeschadigd.

De kar hield er stil. Buren kwamen aangehoopen.

„Terug!” riepen ze. „En waar is je moeder?” vroeg men.

„Gestorven . . .”

Tante Louise snikte. 't Greep haar geweldig aan, dit thuis komen zonder de goede moeder.

Maar dan sprak ze hartelijk tot vrouw Moerman.

„Nu heb je toch een huis . . . 't mijne is 't jouwe . . . En ook dat van jou, tante Emma.”

„Dus niet naar Talpe?” vroeg de boer.

„Wel neen,” antwoordde zijn vrouw. „Hier zijn we op ons eigen en niemand tot last.”

Eenige burenen staken een handje toe om de kar te ontladen en al spoedig was het vrachtje gelost.

„Nu zal ik vanmiddag eenige zakken aardappelen, meel en andere artikelen brengen,” zei oom. „Dan behoef je niet te koopen en hier is 't goed veiliger dan ginder.”

Hij keerde naar West-Roozebeke terug.

Jan moest een paar boodschappen doen. Te Rousselare was er nu geen gevaar meer. De knaap nam meteen de stad eens op. Op den Dixmuidschen steenweg had hij een heele rij uitgebrande huizen gezien. Zoo waren er ook veel op de Lieve Vrouw parochie. En de toren van de Lieve Vrouwenkerk stond scheef. Verder langs 't kanaal een uitgebrande fabriek. Een prachtig huis van 't St. Amandsplein, 't mooiste der stad, was een puinhoop.

En wat hadden de bommen in veel muren en daken groote gaten geslagen!

In alle straten liepen soldaten. Auto's en Roode Kruiswagens brachten ook hier voortdurend gewonden. 't Klein Seminarie, anders een school, eenige kloosters en 't hospitaal lagen vol.

Duitsche officieren speelden op 't stadhuis den baas. Ze vroegen aan den burgemeester veel geld, allerlei levensmid-

delen en hooi en stroo. En de burgemeester moest naar zorgen, dat alles spoedig geleverd werd. Sommige burgers hielpen hem om 't gevraagde bijeen te halen.

In 't station stonden paarden gestald. In de herbergen zongen soldaten Duitsche liederen.

Jan vond, dat het 't zelfde Rousselare niet meer was.

Men hoorde hier ook goed 't kanongebulder. 't Kwam van verscheidene kanten, van Moorslede, van Roozebeke, van Dixmuiden. En uit diezelfde richtingen voerde men gewonden aan.

Jan wist, dat Michiel Donkers met zijn moeder weg was. Maar zou Frans Dewale ook gevlucht zijn?

De knaap vond 't huis van zijn vriendje wel open, maar er woonden Duitsche soldaten in.

Een buurvrouw vertelde, dat Frans met zijn moeder naar Holland was.

„Ze zijn uit Brugge vertrokken,” zei ze. „Er zijn veel soldaten van Antwerpen in Holland gevangen, ze waren er heengevlucht om niet in de handen der Duitschers te vallen. En nu wil vrouw Dewale onderzoeken, of haar man er ook bij is.”

Jan liep met dit nieuws gauw naar huis. Wie weet was zijn vader ook in Holland?

Hij vertelde aan zijn moeder, wat hij gehoord had. „Zou dat waar zijn!” riep vrouw Moerman weer vol hoop uit. Dan kan je vader daar ook gevangen zitten. O, wist ik het zeker . . . ! Kunnen we niet naar Holland schrijven? Maar aan wien?”

„Nee moeder, de post gaat niet,” zei Jan.

„Dan moet ik ook naar Holland . . . Die onzekerheid is te erg! Ik word er ziek van!”

„We zullen eens met Emiel spreken, als hij vanmiddag komt,” ried tante Emma.

Ja, dat was 't beste.

Om vier uur hield de boer met de kar weer voor het huisje stil. Oom had een heele vracht mee.

„Honger zul je wel niet moeten lijden,” zei hij. „Jan, jongen, help me Wacht, die man daar zal ook wel een handje willen toesteken!”

De zakken en kisten werden in huis gebracht.

„Dat is al vast gered!” hernam oom. „'t Gaat ginder nog even wreed toe Schieten, dat de grond daverd. En gewonden, 't is erg, o 't is zoo erg!”

Jan's moeder kwam nu met haar plan voor den dag.

Boer Moerman luisterde aandachtig toe en zei dan:

„'t Is een heele reis. Maar ik mag ze je niet afraden . . . Naar Holland . . . ja . . . misschien vind je er Antoon. Je zult te voet moeten gaan. Naar Brugge is 't zeven uren . . . En verder weet ik 't niet Maar je kunt te Brugge rusten. En onderweg ook. Neem Jan mee. Marietje kan hier blijven.”

„Nee, ik neem ze beiden mee Wie weet wat er nog gebeurt, en als ik van Marietje gescheiden word, heb ik weer nieuw verdriet.

„Maar zoo ver met dat kind!”

„O, ik kan drie of vier dagen over de reis doen.

We hebben tijd genoeg, als 't moet. Hoor eens, men besluit staat vast 'k Ga morgen met de beide kinderen naar Holland.”

Tante Emma en Louise trachtten haar nog te bewegen Marie toch thuis te laten, belovend goed voor haar te zorgen, wat er ook gebeuren mocht, maar 't was al te vergeefs.

En zoo moesten allen zich bij moeders besluit neerleggen.

„Hoeveel geld heb je nog?” vroeg oom.

„Een vijftig frank.”

„Dat is te weinig. 'k Heb zelf niet veel, maar neem er nog vijftig bij.”

„Maar Emiel toch”

„Toe, toe, we moeten elkander immers helpen.”

„Zeker,” zei tante Emma. „Neem aan Wat zou Antoon wel zeggen, als we je zoo lieten gaan?”

„Kon ik maar mee!” hernam Moerman.

„Neen, je zijt meer op je hoeve noodig. Wij zullen den weg wel vinden. Langs daar wordt er niet gevochten.”

„Neen En je zult niet alleen zijn. 'k Heb vanmiddag gehoord, dat er veel volk naar Holland vlucht.”

Moerman mocht niet lang vertoeven. Als 't donker was, duldden de Duitschers geen burgers meer op straten en wegen, uit vrees voor spionage.

De boer nam hartelijk afscheid van Jan's moeder en de kinderen. Aan zijn vrouw beloofde hij morgen terug te keeren.

Men ging vroeg slapen. In den nacht werd Jan wakker. Hij hoorde leven op straat en stapte 't bed uit, om door 't raam te kijken naar wat er gebeurde.

Hij hoorde soldaten voorbij stappen. Ze droegen iets Wat mocht dat zijn? De jongen keek scherper. Toen schrok hij 't Waren doodskisten. Men begroef zeker soldaten, die in de ambulancen gestorven waren.

Jan kroop weer gauw onder de dekens.

Hij hoorde nog de stappen, die hol klonken in den nacht.

En 't kanon bulderde steeds voort.

Wat was dat alles akelig!

De jongen dacht aan zijn vader. Hij vouwde de handen en vroeg onzen Lieven Heer, dat vader toch in Holland mocht zijn.

En zoo viel de knaap weer in slaap.

EEN VLAAMSCH GEZIN IN OORLOGSTIJD

DOOR A. HANS

ALKMAAR. GEBR. KLUITMAN